

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Катеренчук Г.Л.

студентка,

Науковий керівник: Костюк В.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Запорізький національний університет*

ПОБУДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ВИКЛИК ДЛЯ МІСЦЕВОЇ ПРЕСИ В УКРАЇНІ

Термін «громадянське суспільство» сьогодні прийнято розуміти як один із найважливіших факторів повноцінного розвитку людства. Це самоорганізація громади, яка забезпечує стабільний розвиток усіх суспільно важливих інститутів [5, с. 192].

Важливе значення в розвитку громадянського суспільства мають місцеві ЗМІ. Такі засоби масової інформації повідомляють про найважливіші події у житті регіону, формують громадську думку та забезпечують тісний взаємозв'язок населення з органами влади.

Згідно Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», преса – періодичні друковані ЗМІ (газети, журнали, альманахи тощо), що виходять під постійною назвою з періодичністю один або більше випусків протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію [1].

Місцеві чи регіональні друковані видання поширюються локально, на окремій території держави. І. Чорна зазначає, що такі ЗМІ задовольняють потребу читачів у районах, містах чи інших маленьких населених пунктах в інформації місцевого характеру, присвяченій суспільно-політичним, культурно-мистецьким чи економічним подіям, а також наголошує, що «регіональна преса є елементом комунікації, яка виконує завдання з інформування населення, дає поради, відповідає на запити читачів» [4, с. 110-111].

На думку І. Луцюк, одними з першочергових завдань місцевої преси є «збереження історичної свідомості населення краю та вироблення образу Малої Вітчизни, який зберігатиме етнічні особливості регіону та продовжуватиме національні ідеї» [2, с. 152].

Занурення в історію будь-якого місцевого видання надає можливість простежити розвиток того чи іншого регіону. Беручи до рук підшивки місцевої друкованої преси з часів її виникнення та аналізуючи специфіку створення номерів, проблематику матеріалів та якість подачі інформації, можна зробити висновок стосовно історії розвитку території, ключових постатей та етапів формування певних культурних цінностей, притаманних мешканцям саме цього регіону.

За допомогою місцевих засобів масової інформації відбувається взаємозв'язок в середині громади, забезпечується участь населення у прийнятті

суспільно важливих рішень, висвітлюється важлива інформація, надається можливість публічного обговорення актуальних питань.

Для того, аби визначитись з місцем того чи іншого засобу масової інформації на шляху до побудови громадянського суспільства, необхідно дослідити специфіку журналістських матеріалів у такому виданні та проаналізувати ступінь його впливу на аудиторію.

Візьмемо для прикладу періодичну Васи́лівського району Запорізької області. Згідно інформації Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Запорізькій області, на сьогодні на території Васи́лівського району зареєстровано п'ять друкованих ЗМІ, з яких фактично виходять три: газета «Рабочее слово» – російськомовне загальнополітичне (корпоративне) видання, засновником якого є ПрАТ «ЗЗРК»; газета «Нова Таврія» – фактично районне україномовне громадсько-політичне видання (засновник – ТОВ «Редакція газети «Нова Таврія»); газета «Балківські вісті» – україномовне загальнополітичне видання, засноване фізичною особою [3]. За цими ж даними, найбільший тираж має газета «Нова Таврія» – 3500 примірників.

Аналізуючи інформаційне наповнення цих газет, приміром видання «Нова Таврія», помітно, що поряд з матеріалами про актуальні події на території району широко висвітлюється інформація щодо діяльності органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, робиться акцент на їх участі у різних масових та культурних заходах.

Така залежність від місцевих органів влади пояснюється тим, що до останнього часу засновниками подібної місцевої преси в Україні були саме владні структури. Після набуття чинності Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації», з 1 січня 2016 року, такі ЗМІ здебільшого стали самостійними з метою зменшення на них впливу держави та забезпечення рівних умов для функціонування. Однак, навіть після проведення «роздержавлення», на думку багатьох дослідників та журналістикознавців, реформовані засоби масової інформації не позбулись тісного взаємозв'язку з державними структурами, продовжуючи наслідувати вже пережиту епоху.

Проаналізувавши одне з місцевих друкованих видань Пологівського району Запорізької області, загальнополітичне видання «Районка», створене у 2006 році ТОВ «Телерадіокомпанія «Славія», помітно, що його інформаційне наповнення відрізняється від наповнення «роздержавлених» видань. Зокрема, основу інформаційних матеріалів зазначеного вище ЗМІ становлять репортажі, замітки, кореспонденції та інтерв'ю, присвячені суспільному та культурному життю району, найчастіше – без згадки про представників влади.

На сьогодні уся медійна спільнота України працює над визначенням перспектив розвитку реформованих ЗМІ, адже оновлені редакції мають шукати нові джерела фінансування, знаходити новітні методи роботи та навчитися працювати в умовах здорової конкуренції. Досягнення результатів на цих етапах дозволить забезпечити стабільне функціонування таких засобів масової інформації та зробить їх цікавими для читачів.

Україна сьогодні проходить ряд історично важливих змін із втіленням у життя принципово нових для нашого менталітету ідей, цінностей та напрямків. Часто, в якості прикладу, українському суспільству ставлять рівень розвитку й досягнення сусідньої Польщі, яка пройшла зміни усталених принципів та стандартів ще в 90-х роках ХХ ст. Тоді ж було ліквідовано місцевий орган цензури та спрощено систему створення нових загальнонаціональних та регіональних медіа. К. Держинський зазначає, що з розвитком влади на місцях локальні друковані ЗМІ нарешті стали фінансуватись за кошти місцевих громад та відповідати попиту аудиторії [5, с. 191].

Наприклад, «Gazeta Mławska», яка розповсюджується на території Млавського повіту Мазовецького воєводства (центр Польщі) з 2007 року та має репутацію абсолютного лідера серед місцевих газет регіону, є показником незалежної від органів державної влади преси. Видавцем видання є кооператив Spółdzielnia Pracy Ciech-Press. Завдяки газеті мешканці північної Мазовії дізнаються актуальну та достовірну інформацію щодо найважливіших подій регіону. Щотижня на сторінках видання публікуються інформаційні матеріали про суспільно-політичні, культурні заходи, а також історична аналітика про Млавський повіт [6].

На думку польських журналістикознавців, незалежність преси від держави дозволила встановити тісний взаємозв'язок між ЗМІ та громадськістю, а також підняла рівень їх взаємної поваги та довіри на декілька сходинок вгору [5].

Отже, спираючись на думку багатьох дослідників та враховуючи досвід країн, які вже пройшли ті державотворчі процеси, якими крокує Україна сьогодні, розвиток вітчизняного громадянського суспільства значно відстає від розвинених країн світу. Сьогодні українські місцеві ЗМІ знаходяться в пошуку себе, нових ідей, фінансування та ін. Незважаючи на «роздержавлення», вони все ще залежні від органів влади. Саме тому важливо якнайшвидше визначитись з етапами майбутньої розбудови локальних ЗМІ та можливістю залучення громадськості до прийняття найважливіших державних рішень. Це забезпечить належний рівень функціонування українського інформаційного простору та дозволить йому стати частиною розвиненого європейського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» № 2783-ХІІ від 16.11.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T278200.html
2. Луцюк І. Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми Polsce [Електронний ресурс] / І. Луцюк // Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика. – Вип. 39. – 2014. – С. 152–157. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5646/5655>
3. Перелік зареєстрованих друкованих засобів масової інформації місцевої сфери розповсюдження Запорізька область станом на 08.10.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rszp.gov.ua/>
4. Чорна І. Тенденції розвитку регіональних засобів масової інформації на прикладі Жмеринської преси [Електронний ресурс] / І.В. Чорна // Бібліотекознавство.

Документознавство. Інформологія. – 2015. – Вип. 1. – С. 109-115. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2015_1_16

5. Dziurzyński K. Prasa lokalna jako element kultury społeczeństwa obywatelskiego po 1989 roku w Polsce [Електронний ресурс]. / К. Dziurzyński // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 3 : збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – С. 191-199. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/1510/1/Dziurzynski.pdf>

6. Gazeta Mławska [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gazeta-mlawska.pl/stronaglowna.html>

Папета А.С.

студентка,

Науковий керівник: Стронська Н.Т.

кандидат історичних наук, доцент, докторант,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ПОЛІТИЧНІ, ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ КИЇВСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО АРХІВУ ДАВНІХ (СТАРОДАВНІХ) АКТОВИХ КНИГ (КЦАДА)

В історії вітчизняної архівістики першу половину XIX ст. можна вважати одним із основних періодів в її створенні та формуванні. Активізації діяльності Російської імперії в сфері архівної справи посприяли декілька факторів. В умовах загальної політичної та економічної кризи, царський уряд намагався зосередити під своїм контролем архівні документи з метою їх використання для зміцнення позицій самодержавства [6, с. 771-772]. Загальний стан архівів у Російській імперії був незадовільним, більшість документів знаходилась в непристосованих приміщеннях, без належного нагляду.

В результаті поділів Речі Посполитої, при інтеграції територій Південно-Західного краю, проявилися глибокі відмінності – соціальні та ментальні. Широкий загал та науковці вважали, що коли представники правлячого класу – поміщики, визнавали себе поляками, то це означало, що і весь край польський. Зараз важко уявити, як тодішнє суспільство визначало національну приналежність народу, проживаючого на правому березі Дніпра – на Київщині, Волині та Поділлі, подібні висновки звучать абсурдно, але тоді це була сувора дійсність. Таке ставлення трималось до кінця 60-х років, але завдяки дослідженням, в переважній більшості українських вчених, вдалося довести хибність цієї думки, значну роль зіграли архівні матеріали.

Найгостріше зазвучала проблема польської шляхти, яку імперська влада, виходячи зі своїх політичних і соціальних інтересів, переводила з привілейованого стану в податний, внаслідок чого набув величезного розмаху, так званий «пошук дворянства» [1, с. 35-42]. У 1833 р. царський уряд створив ревізійні комісії з метою перевірки всіх нобілітованих (зведених у дворянство). Пізніше довелося створити комісії для ревізії попередніх, а згодом – ще й